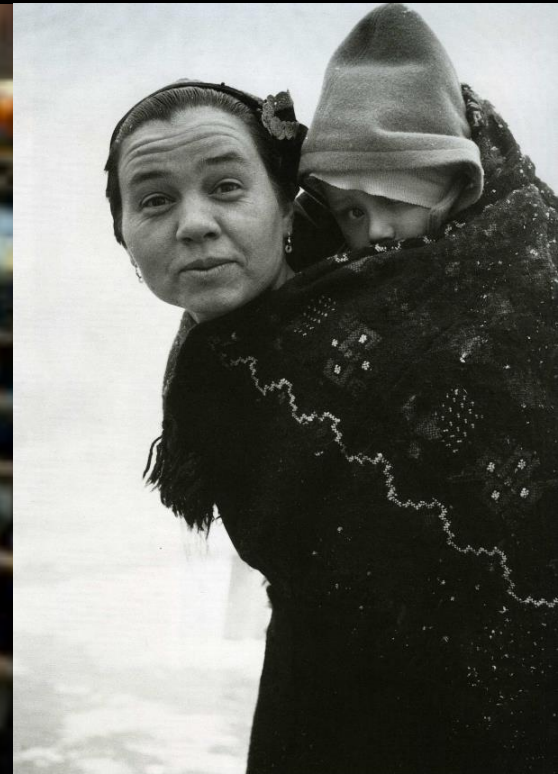

**Η -ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ
ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ-
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ**

Νίκος Σαμαράς, Λέκτορας ΤΜΧΠΠΑ ΠΘ

**THE -CULTURALLY
DIFFERENTIATED-
DEALING WITH
BASIC NEEDS**

Nikos Samaras, Lecturer PRD UTH

ABSTRACT 1/2

It is considered as basic motivation of human activity

- the satisfaction of needs and
 - dealing with life's difficulties and adversities,
- through
- the technological inventions and
 - the development of economic and social relations
- between people.

Through people's activity and relationships, their consciousness, their ideas and their new pursuits are formed.

ABSTRACT 2/2

The concept of basic needs, as important generative causes of the form of residence, is not disputed, but further analysis is needed, so as not to fall into arbitrary interpretations or "conclusions".

Clearly, the basic needs are eternal and universal:

- to breathe
- to work with adequate lighting
- to eat and cook
- to rest
- to isolate or to communicate
- etc

But for the form of the built space what matters is the culturally determined way in which they are treated.

Βασικό κίνητρο της ανθρώπινης δραστηριότητας θεωρείται

- η ικανοποίηση των αναγκών και
- η αντιμετώπιση των δυσκολιών και αντιξοοτήτων του βίου,

μέσω

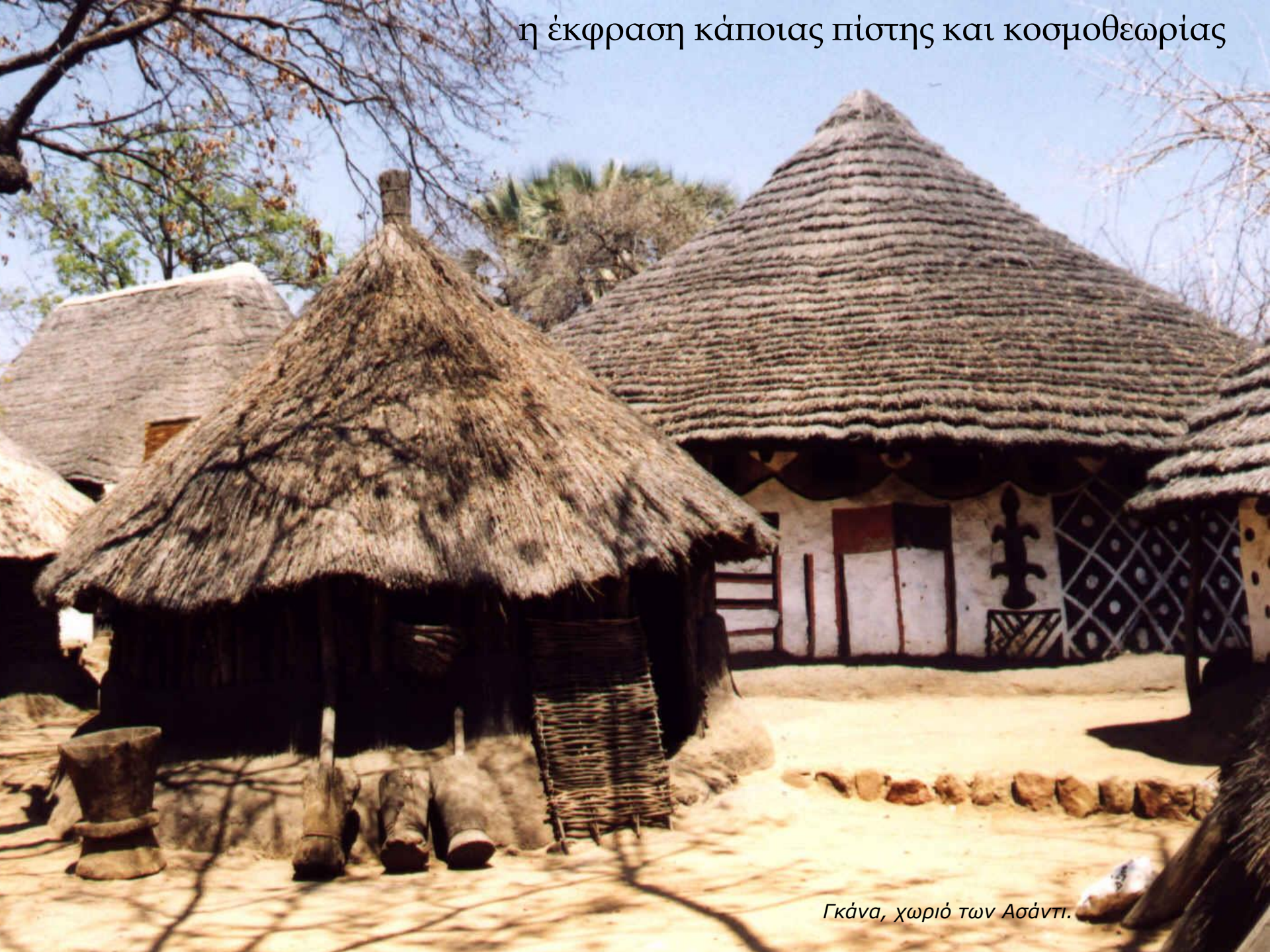
- των τεχνολογικών επινοήσεων και
- της ανάπτυξης οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων, μεταξύ των ανθρώπων.

Μέσα από τη δραστηριότητα και τις σχέσεις των ανθρώπων διαμορφώνεται η συνείδησή τους, οι ιδέες και οι νέες κάθε φορά επιδιώξεις τους.

Για τη βασική ανάγκη «στέγαση», για παράδειγμα, σε διαφορετικές κουλτούρες, μπορεί να έχουν σημασία για την επιλογή μιας συγκεκριμένης λύσης, ανάλογα με την ιεράρχησή τους, διαφορετικές προτεραιότητες. Τέτοιες, όπως:

η έκφραση κάποιας πίστης και κοσμοθεωρίας

Γκάνα, χωριό των Ασάντι.

η επικοινωνία με τους συνανθρώπους

Μακρόσπιτο των Iroquois.

η προστασία από τις κλιματικές συνθήκες

Το ιγκλού των Εσκιμώων.

η προστασία από τους εχθρούς

Καμερούν, περικλειστη αυλή.

Η έννοια των **βασικών αναγκών**, ως σημαντικών γενεσιουργών αιτιών της μορφής της κατοικίας, δεν αμφισβητείται, χρειάζεται, όμως, παραπέρα ανάλυση, για να μη πέσουμε σε αυθαίρετες ερμηνείες ή «συμπεράσματα».

Σαφώς και είναι προαιώνιες και πανανθρώπινες οι **βασικές ανάγκες**:

1. Να αναπνέουμε
2. Να εργαζόμαστε με ικανοποιητικό φωτισμό
3. Να τρώμε και να μαγειρεύουμε
4. Να αναπαυόμαστε
5. Να απομονωνόμαστε ή να επικοινωνούμε

Κ.Ο.Κ.

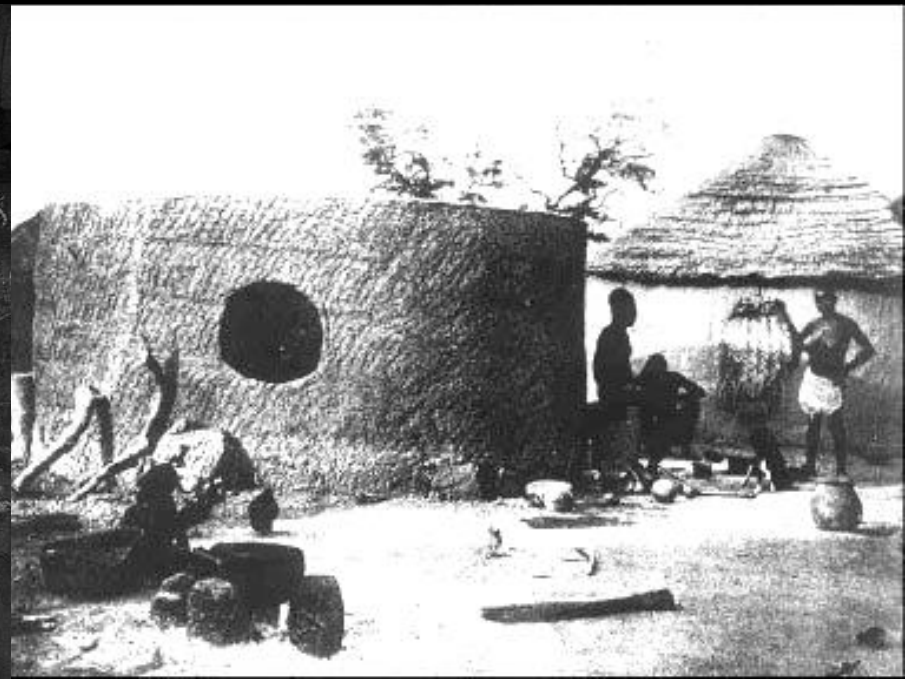
Όμως για τη μορφή του δομημένου χώρου έχει σημασία ο πολιτιστικά καθορισμένος τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται αυτές. Για παράδειγμα:

- Βεβαίως και θα μπει αφού χρειάζεται ένα παράθυρο, αλλά σημασία έχει ποια θα είναι η μορφή του, η θέση του και ο προσανατολισμός του.

Σενεγάλη.

Γκάνα, χωριό των Ασάντι.

Σενεγάλη.

- Σημασία έχει αν η λειτουργία του θα είναι :
- ουσιαστική ή
- συμβολική.

Ν. Αμερική.

- Βεβαίως και θα μπουν **παράθυρα**, αλλά σημασία έχει ποια θα είναι η λειτουργία τους:
- τα μάτια του σπιτιού (από μέσα προς τα έξω) ή
- οι βιτρίνες του σπιτιού (από έξω προς τα μέσα);

• Βεβαίως και είναι αυτονόητο πως ένας λαός **μαγειρεύει ή τρώει**, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι τι, που και πώς.

Εξ άλλου η μετάβαση από τη φάση της συλλογής έτοιμης τροφής από τη φύση και εκείνη του κυνηγιού και του ψαρέματος, στη φάση της κτηνοτροφίας και της καλλιέργειας της γης, με τις διάφορες φάσεις της, στον ετήσιο κύκλο, σηματοδοτεί τη δημιουργία μόνιμων δεσμών με το χώρο, άρα και ανθρώπινου οικισμού.

Έτσι για τις παραπάνω βασικές ανάγκες παρατηρούνται ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις ως προς τον τρόπο εξυπηρέτησής τους, ιδίως λόγω της ιεράρχησης άλλων προτεραιοτήτων ως σημαντικότερων.

1. Αναπνοή – Αερισμός

- Στο igloo του εσκιμώου υπάρχει ιδιαίτερα βαριά ατμόσφαιρα.
- Στο παραδοσιακό Γιαπωνέζικο σπίτι υπάρχει διάχυτη οσμή αποχωρητηρίου.
- Σε άλλες κουλτούρες ο καπνός θεωρείται ιερός και δεν απομακρύνεται.

2. Φωτισμός

- Τα επιθυμητά όρια έντασης φωτισμού παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές από κουλτούρα σε κουλτούρα.
- Ενίοτε λόγοι θρησκευτικοί θέλουν το σπίτι σκοτεινό (Bamikele).

Πόρτα των Bamikele και σπίτι στην Τήνο.

3. Μαγείρεμα - Φαγητό

- Οι Αζτέκοι έχουν ξεχωριστό κτίσμα για μαγειρείο.
- Οι Ίνκας μαγειρεύουν στην ανοικτή αυλή.

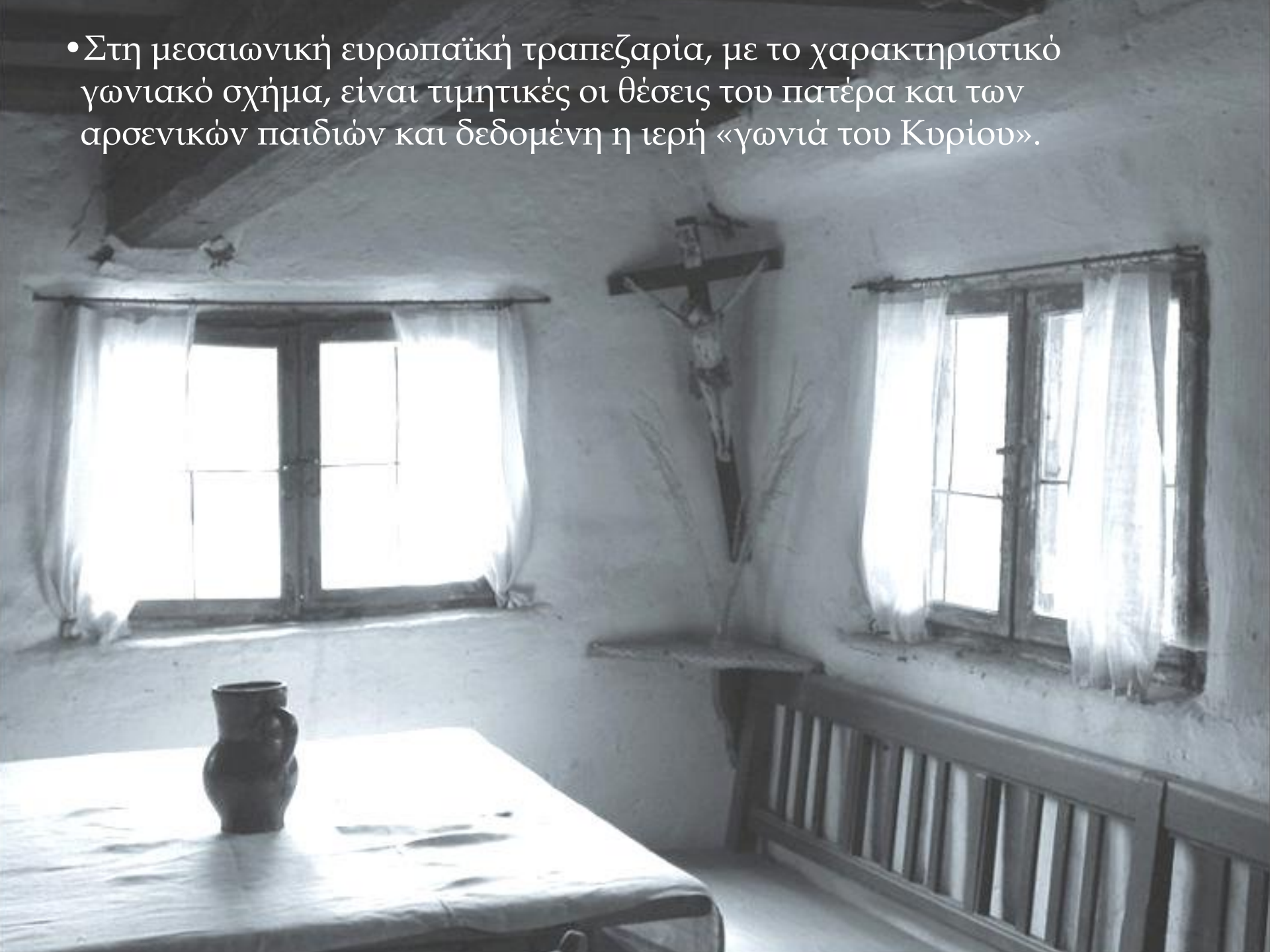
- Οι Τουαρέγκ ανάβουν φωτιά μέσα στο σπίτι, αλλά μαγειρεύουν έξω.
- Στις ινδιάνικες και σε πολλές αφρικάνικες φυλές τρώνε πρώτα οι άνδρες και μετά οι γυναίκες και τα παιδιά.

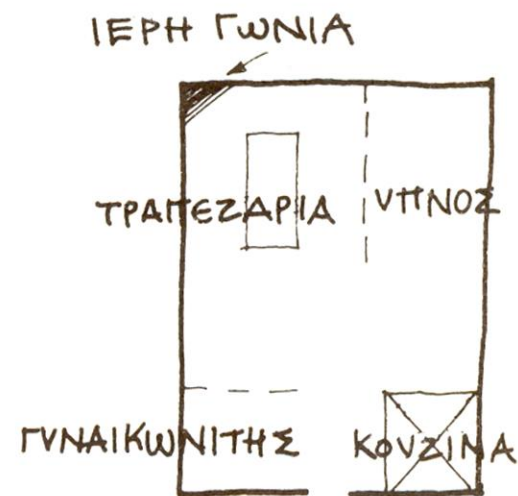
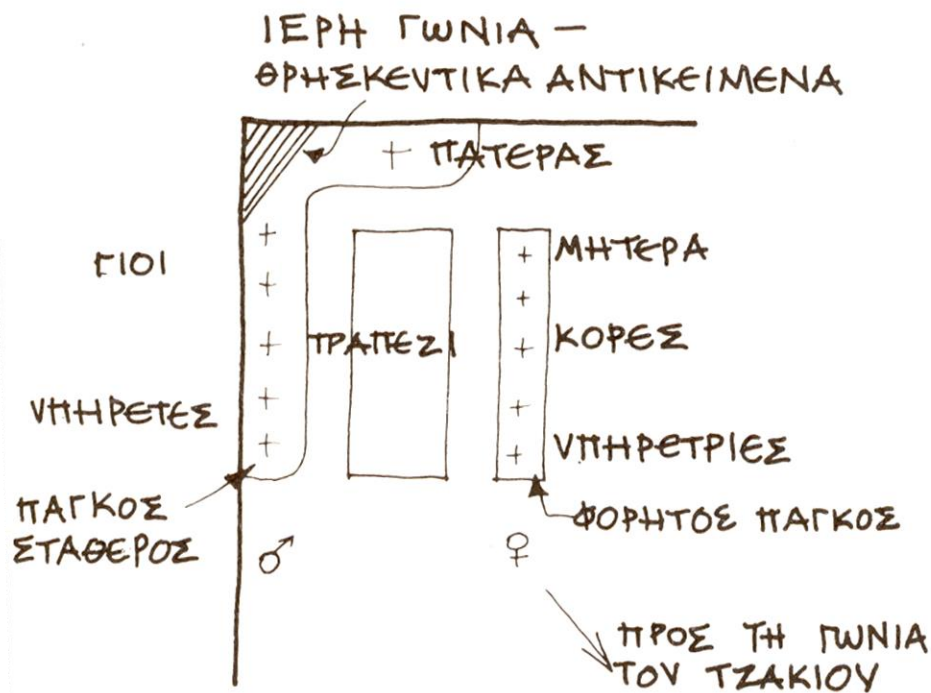

• Στους Ούλουφ της Σενεγάλης, ο άνδρας τρώει στο δικό του σπίτι και στα κρυφά, γιατί φοβάται το κακό μάτι, καθώς αισθάνεται ευάλωτος τη στιγμή της λήψης τροφής.

- Στη μεσαιωνική ευρωπαϊκή τραπεζαρία, με το χαρακτηριστικό γωνιακό σχήμα, είναι τιμητικές οι θέσεις του πατέρα και των αρσενικών παιδιών και δεδομένη η ιερή «γωνιά του Κυρίου».

Η "ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ" (HERRGOTTSWINKEL)

Ἡ διάταξη αὐτὴ μένει σχεδὸν ἀναλλοίωτη στὴν Ἀνατολικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπη.
Ἡ ἱερὴ γωνιά εἶναι τὸ πρὸ σημαντικὸ σημεῖο τοῦ σπιτιοῦ.

- Εξ άλλου ο τρόπος φαγητού, αλλά και το περιεχόμενό της διατροφής αποτελούν βασικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά για μια κουλτούρα.
- Εξ ού και η έννοια του «ιμπεριαλισμού της γεύσης».

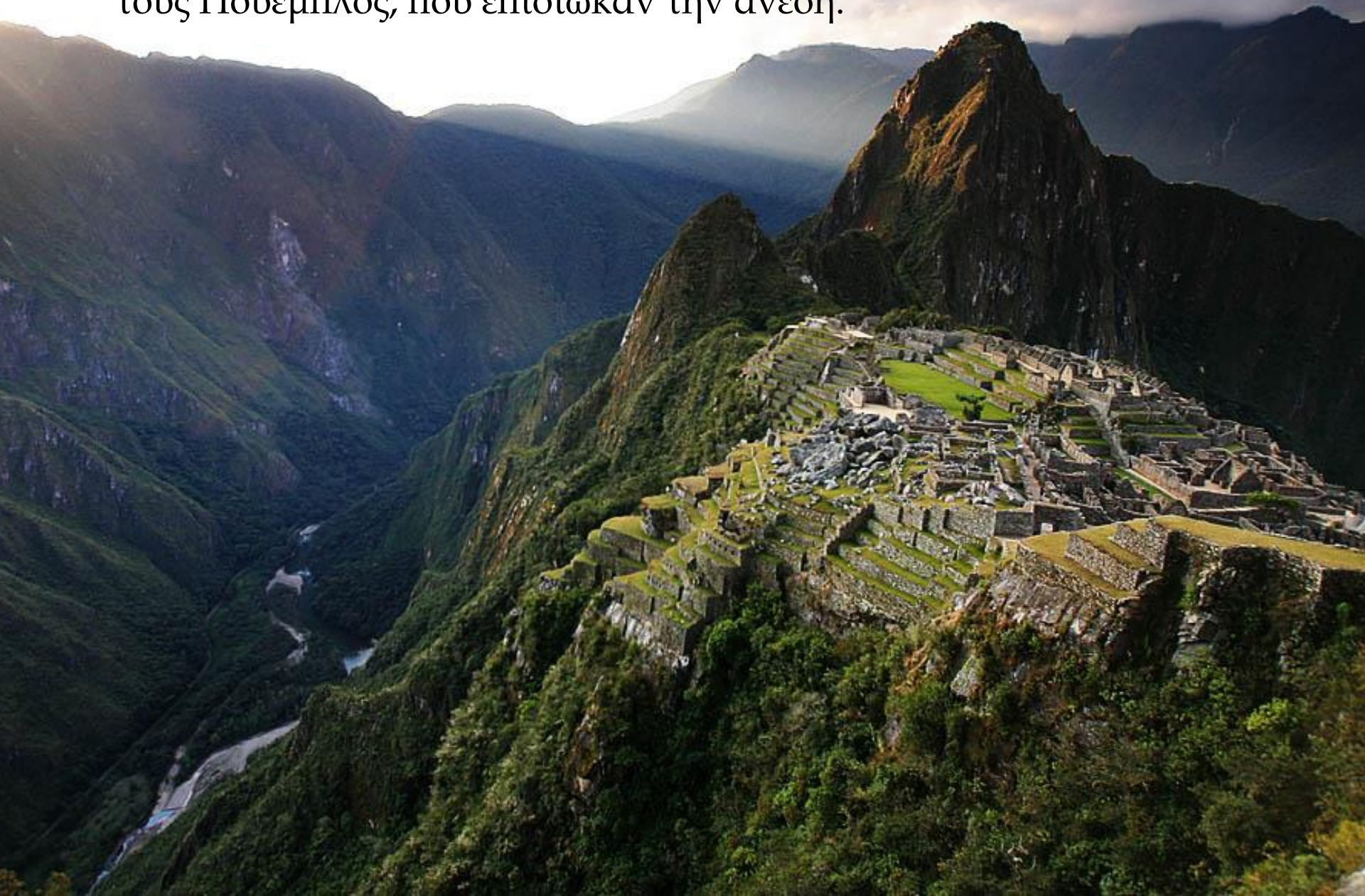

4. Άνεση

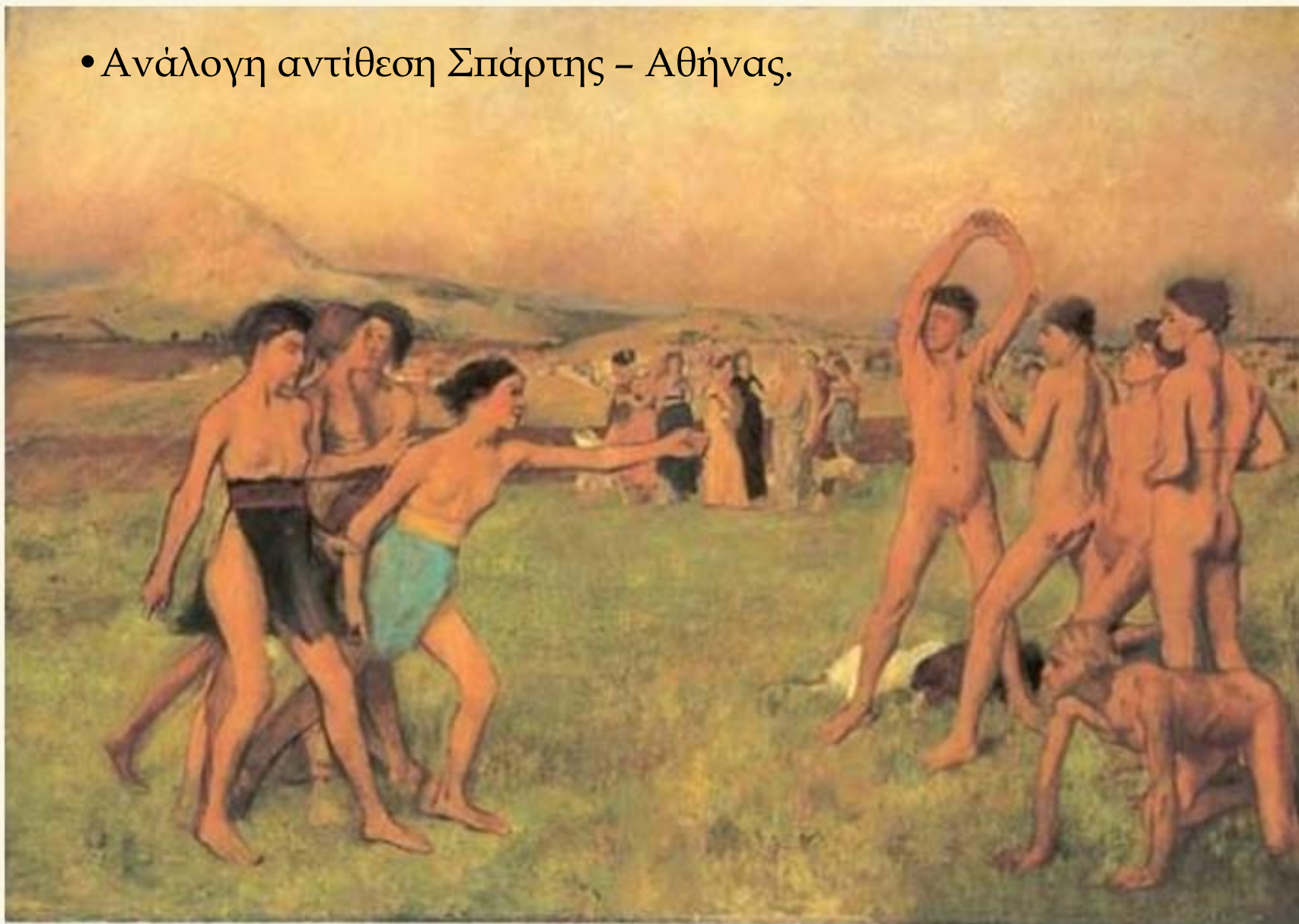
- Η έννοια της άνεσης είναι πολύ σχετική.
- Πολλές κουλτούρες επιδιώκουν την άσκηση ως δρόμο για την απόκτηση της αρετής.

- Οι Ίνκας θαύμαζαν τη σκληραγωγία και θεωρούσαν τις ανέσεις ως παρακμή, αντίθετα με τους Πουέμπλος, που επιδίωκαν την άνεση.

- Ανάλογη αντίθεση Σπάρτης – Αθήνας.

Κορίτσια της Σπάρτης που προκαλούν στην πάλη τα αγόρια. Πίνακας του Εντγκάρ Ντεγκά (Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου)

- Σε μερικές κουλτούρες οι άνθρωποι ξεκουράζονται με το να κάθονται κάτω.

- Άλλοι με το να στέκονται στο ένα πόδι (ιθαγενείς της Αυστραλίας και μερικοί Αφρικανοί).
- Η χρήση της αιώρας είναι διαδεδομένη μεταξύ των ιθαγενών της Αφρικής και της Ν. Αμερικής.

Η εισαγωγή της καρέκλας θα επέφερε ριζικές αλλαγές με μεγάλες κοινωνικές συνέπειες, που με τη σειρά τους θα επέφεραν σημαντικές διαφοροποιήσεις στη μορφή της κατοικίας:

- Δεν θα χρειαζόταν να βγάζουν πια τα παπούτσια.
- Δεν θα υπήρχε ανάγκη για παπούτσια που βγαίνουν εύκολα.
- Δεν θα υπήρχε ανάγκη για ειδικά δάπεδα στο σπίτι (ψάθες κλπ).
- Πιθανόν να εξαφανίζονταν η σκεπαστή βεράντα, όπου βγάζουν και αφήνουν τα παπούτσια.

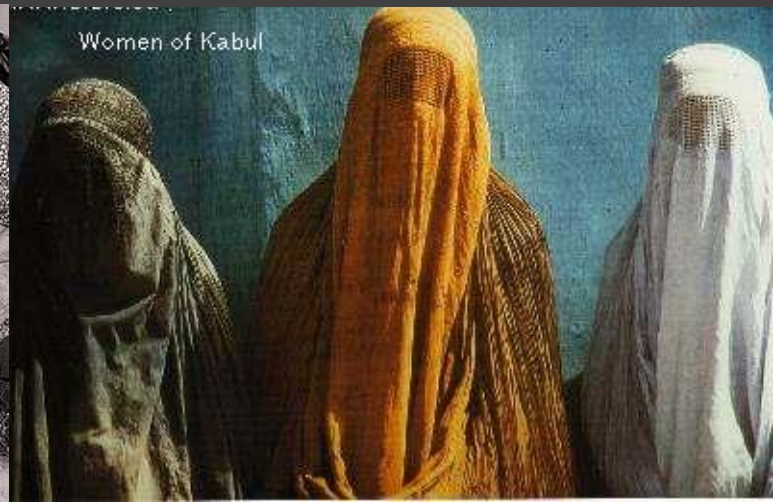

Εξ άλλου το ύψος του καθίσματος θα επηρέαζε το ύψος, τη φύση και το σχήμα όλων των άλλων επίπλων, των καθρεφτών των φωτιστικών σωμάτων, των ζωγραφικών πινάκων, των παραθύρων.

5. Η ιδιωτικότητα

- Η επιδίωξη της ιδιωτικότητας στις διάφορες κουλτούρες, διαφοροποιείται, ανάλογα με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και τις αντιλήψεις για τις σχέσεις των δύο φύλων.

Η ιδιωτικότητα είναι
παράγοντας, που επηρεάζει
σημαντικά τη μορφή της
κατοικίας και κατ' επέκταση
του οικισμού.

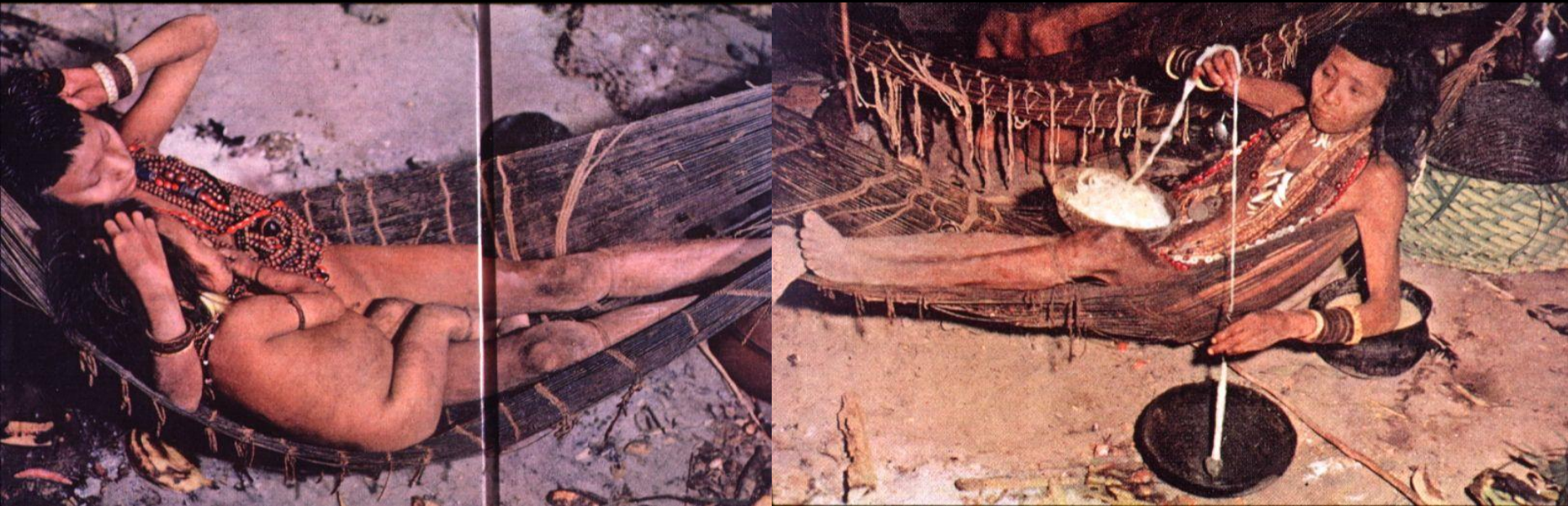

Αντίθεση
Ηπειρωτικής - Νησιωτικής
Ελλάδας.

- Κάποιες κουλτούρες δεν τη θεωρούν απαραίτητη εξ αιτίας των αντιλήψεων για τις σχέσεις των δύο φύλων.

- Στην παραδοσιακή Ιαπωνία οι άνθρωποι εμφανίζονταν γυμνοί δημόσια ενώ άνδρες και γυναίκες χρησιμοποιούσαν κοινά λουτρά.
- Μπορούσε να δει κανείς το εσωτερικό μιας αγροικίας απ' άκρου εις άκρον.
- Οι φιλοξενούμενοι κοιμούνται μαζί με τα μέλη της οικογένειας χωρίς διάκριση φύλου.

- Οι Ινδιάνοι Iroquois, σε μια ακραία έκφραση της έννοιας της φιλοξενίας, καλούσαν τον φιλοξενούμενο να «κοιμηθεί» με τη γυναίκα τους, ενώ ενδεχόμενη άρνηση ισοδυναμούσε με βαρύτατη προσβολή.

- Οι Yagua του Αμαζονίου μένουν σ' ένα μεγάλο ανοικτό σπίτι και πετυχαίνουν ιδιωτικότητα με το να θεωρείται κάποιος απών αποστρέφοντας το πρόσωπό του από το κέντρο του σπιτιού.

Η αντίληψη για ιδιωτικότητα επηρεάζεται, πέρα από τις αντιλήψεις για το σεξ και τη ντροπή, επίσης από αισθήματα προσωπικής αξίας, τη θέση του ατόμου, την εδαφοκυριαρχία.

Είναι αυτονόητο πως κάποιες ανάγκες, όπως ο ύπνος, είναι διαχρονικές και αμετάβλητες και αποτελούν σχεδόν "σταθερές αξίες" με οικουμενική ισχύ, όπως η μητρική στοργή.

Όμως ο τρόπος που αντιμετωπίζεται η συγκεκριμένη ανάγκη, είναι διαφοροποιημένος, διαχρονικά, ακόμη και μέσα στην κουλτούρα.

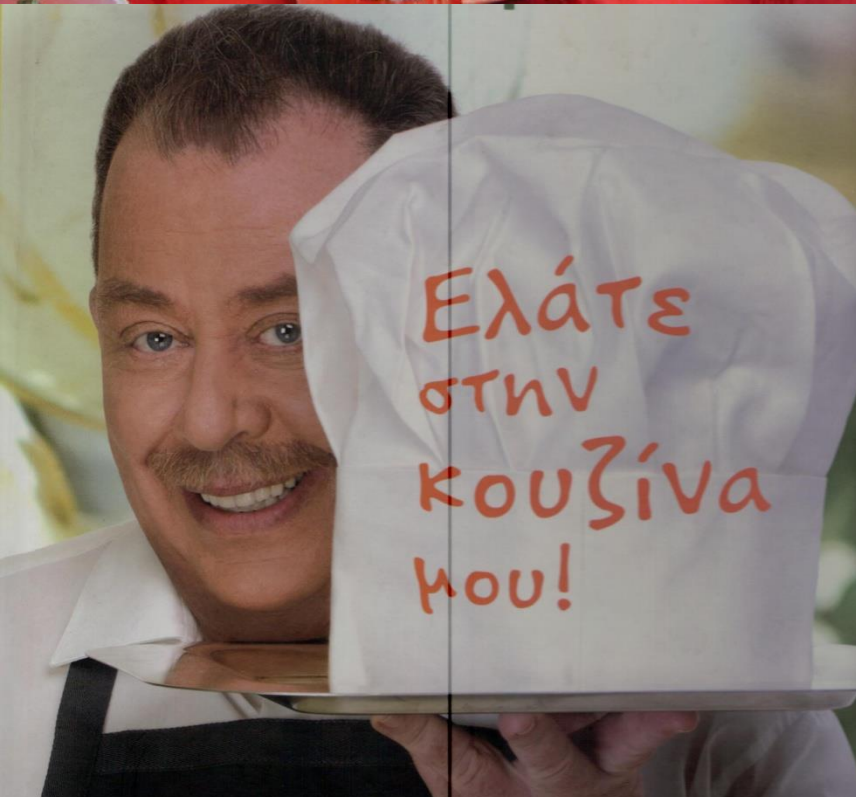

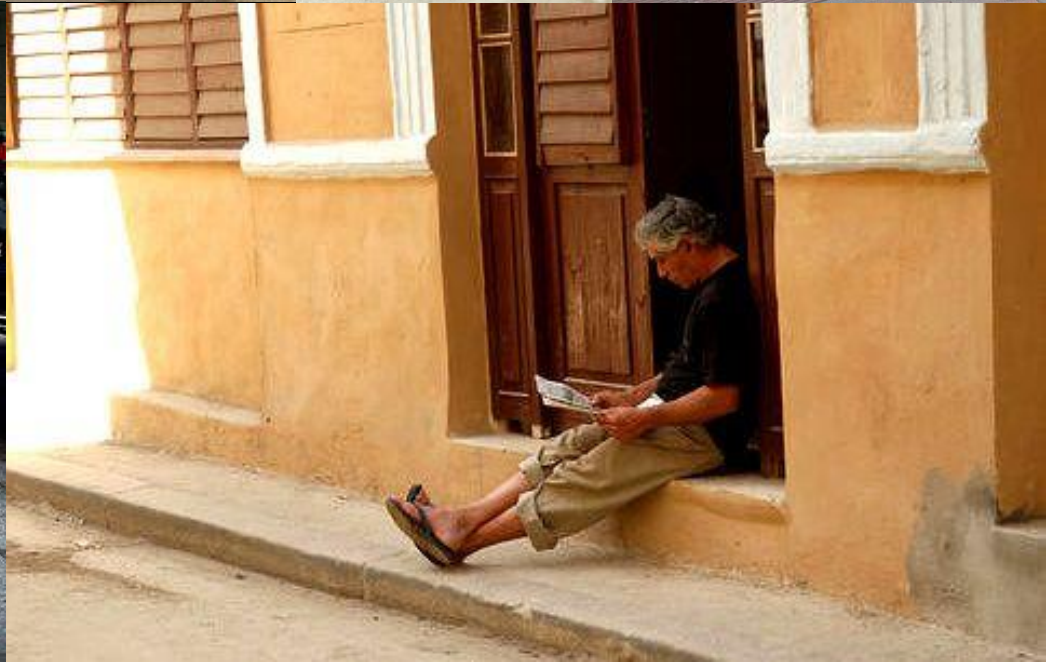
Εξ άλλου συχνά η
συγκυριακή κάλυψη
μιας ανάγκης, δεν
προϋποθέτει πάντοτε
συγκεκριμένη μορφή
σχεδιασμού, αφού
αφήνει μεγάλα
περιθώρια...
προσωπικής
πρωτοτυπίας.

Λειτουργίες, όπως το οικογενειακό φαγητό δεν προϋποθέτουν πια την κλασική επιλογή μιας τραπεζαρίας, καθώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής, επιβάλλει τους ρυθμούς του, ενώ η "τέχνη" μιας γρήγορης και εύκολης μαγειρικής διαδίδεται μέσω λαϊκών τηλεοπτικών εκπομπών.

Η εξυπηρέτηση των αναγκών μπορεί να έχει πολλούς διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης, ενώ ο χρόνος και η εξέλιξη των κοινωνιών, σαφώς, τους επηρεάζουν.

Επίσης η εξυπηρέτηση των αναγκών μπορεί να έχει πολλούς προσωπικούς τρόπους προσέγγισης, τουλάχιστον όσους πολιτισμικά διαφοροποιημένους, έχουμε ιστορικά διαπιστώσει...

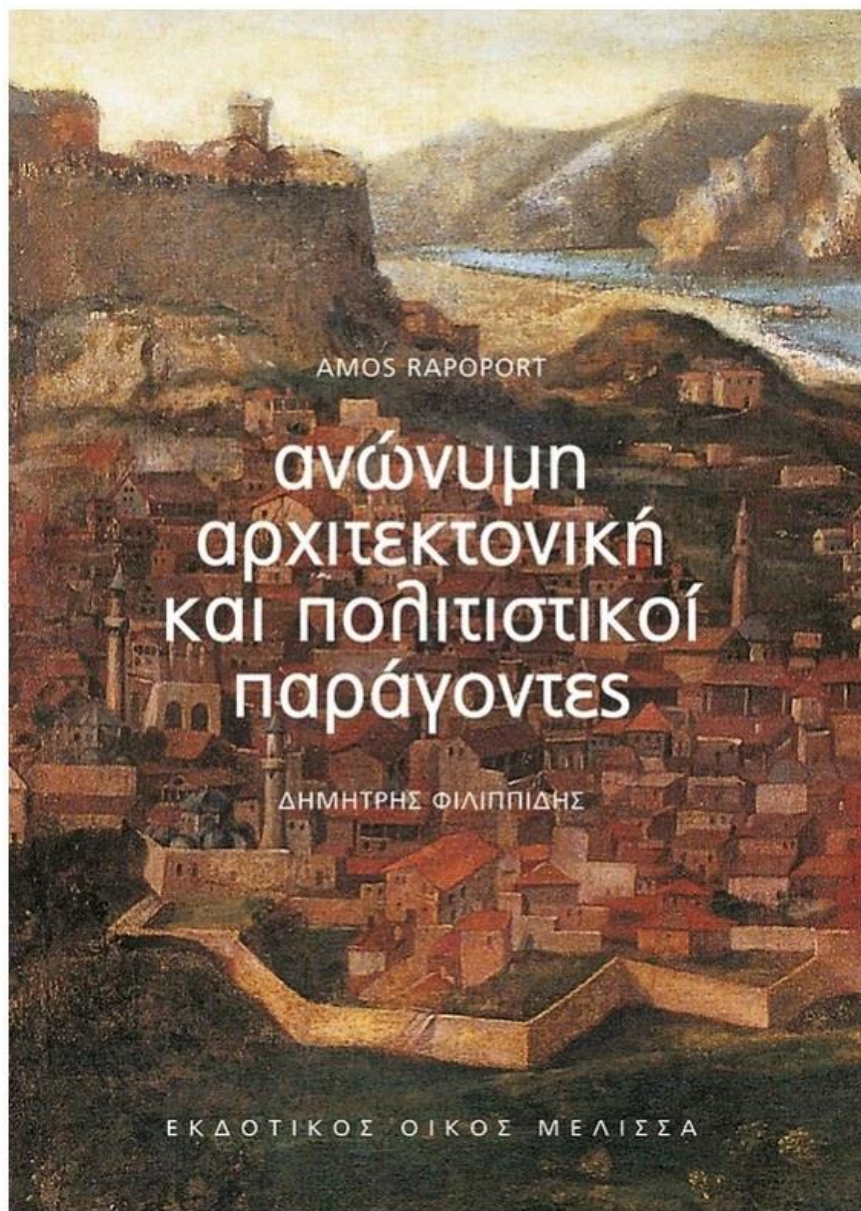

F(©)CUSED
COLLECTION

Βασική βιβλιογραφική πηγή:

ΑΝΩΝΥΜΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Amos Rapoport

Αρχιτέκτονας, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο
Wisconsin, Milwaukee, ΗΠΑ

Δημήτρης Φιλιππίδης

Αρχιτέκτονας, ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ